

Ferencz Árpád

A kisgazdaságok jövedelemtermelő képességének lehetőségei

Árpád Ferencz

The Opportunities for the Profit Producing Ability of Subsistence Farms

Összefoglalás

Az általunk készített modellben szabadföldi technológiával előállított zöldségfajok jövedelemtermelő képességét mutatjuk be. Megvizsgáljuk az egymás után termesztendő zöldségfajokat, amelyek egész évben munkát és bevételt adnának a termelőjének. Modellünkben kiszámításra kerülnek a szabadföldön termesztett zöldségkultúrák termesztési költségei (anyag, munkabér, közteher, gépi munka), a felmerülő szolgáltatás költségei. Az árbevétel vizsgálatánál meghatározzuk az egyes növények termésmennyiségét (pontosabban árumennyiségét). Vizsgáljuk az egyes időszakokhoz tartozó értékesítési átlagárat, amelynél figyelembe vesszük a minőséget, az értékesítés irányát. Modellünkben kiszámítjuk, hogy az adott terület mekkora nettó jövedelmet eredményez az egyes fajok társítása esetén. Az egységnyi terület jövedelemtartalma pedig arra ad választ, hogy a vállalkozónak mekkora felületen kellene folytatni tevékenységét a maga- és családja eltartásához.

Kulcsszavak: kisgazdaság, eredményesség, eltartóképesség

Summary

In order to be able to prepare accurate calculations we had to determine the area and number of plants both in the case when the seeds were sown in the field and when they were in seedling transplants. The time requirements of the treated areas and also material used associated with the different modes of propagation varied. There are significant differences between the field and forcing technologies as for construction-related costs. The expense and cost calculations were based on the operation. The calculation includes the operating natural inputs (labour, material used), and are expressed in monetary value: the costs (wages, cost of materials). Costing does not count with the common charge, since the production process has not been completed yet. In this calculation the cost of labour is recognized. We calculated the area which can give enough profit to support the farmer and his family.

Keywords: subsistence farms, efficiency, breadwinning capacity

1. BEVEZETÉS

A Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Kara a régióban fontos szaktanácsadási szerepet tölt be. Az intézményben a régió mezőgazdasági vállalkozásai rendszeresen tájékozódhatnak a legújabb növénytermesztési, kertészeti termesztési, növényvédelmi, technológiai,

agrárökonómiai szakmai ismeretekről. A gazdálkodókon kívül olyan, a munkaerőpiacról kiszorult emberek számára az öngondoskodás felé vezető utat próbálnak mutatni, amely révén egyrészt ezek az emberek megteremthetik részben önellátásukat, másrészt kiegészítő jövedelemhez juthatnak.

Kutatásunknak két fő kimeneti területe van: egyrészt egy modell, amely összefoglalja azt a természetstechnológiát, amely optimális egy házkörűli kisegítő gazdaság létrehozásához és működtetéséhez, másrészt ehhez kapcsolódó modellszámítások a termelés eredményességét mutatják be.

A Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Karán a gazdálkodókat segítő bemutatókert kerültkialakításra. Ez egyrészt a legfontosabb zöldségkultúrák technológiáját mutatják be, másrészt természetstechnológiák piaci és agrárökonómiai értékelését modellszámításokon keresztül adnak szaktanácsot a gazdálkodóknak, az érdeklődő hallgatóknak és a leendő vállalkozóknak.

A Kertészeti Főiskolai Kar Bemutatókertjében kialakítottunk olyan területet, ahol szabadföldi és hajtattott zöldségkultúrákat előállító gazdaságot modellezünk. A modellben azt mutatjuk be, hogyan kell egymás után olyan növényeket természetstechnológiák, amely egységnyi felületen a legnagyobb jövedelmet biztosítja. Kora, középkorai és másodvetemények modellezésében a saláta, gyökérsaláták, paprikafajták, paradicsom, hüvelyesek vesznek részt az optimális és egy család által kezelhető felület megválasztásával. Ezek értékesítését úgy modellezük, hogy az érési időpontjukra jellemző piaci átvételi árakkal számolunk. A költségkalkulációkat az egyszeres könyvelés szabályai szerint vizsgáljuk. Kiszámítjuk az egyes kultúrák jövedelemtartalmát és az eredményességi mutatóik alapján javaslatot teszünk azok természetstechnológiájára. A program új modell-farmgazdasági üzlet létrehozására ad példát, amely képviseli a legjobb termelési technológiát, az optimális és sikeres gazdasági méretet. A program hozzájárul egy olyan stratégiához a szinergiák időszakában, ami munkanélküli embereknek segít vidéki településeken abban, hogy jövedelemhez jussanak.

3. ANYAG ÉS MÓDSZER

3.1. A modellgazdaság bemutatása

A kutatást Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Kar Bemutatókertjében folytattuk szabadföldi és hajtattott körülmények között. Ennek célja volt olyan természetstechnológiák összeállítása, amely egyrészt lehetővé teszi a minél nagyobb arányú önellátást, másrészt kiegészítő jövedelmet biztosít, harmadrészt pedig, egy ember rész munkaidőben el tudja látni a művelését. A természetstechnológiák kiválasztása a két területen honos, ismert zöldségkultúrákból történik, úgy hogy az áru előállítása február közepétől október végéig folyamatosan történjen. A zöldségkultúrák kiválasztása mellett a kutatás célja a megfelelő arányok, természetstechnológiák, valamint a vegyszermentes megoldások kidolgozása is, a minél egészségesebb élelmiszerek előállítása érdekében is. Az 1. és 2. táblázat az egymást követő természetstechnológiák területi adatait mutatják be.

1. táblázat: Az első szakaszban természetstechnológiák szabadföldi kultúrák

Növény	Nettó felület
Zöldborsó (4 fajta)	78 m ²
Zöldbab (3 fajta)	58,5 m ²
Fejessaláta	58 m ²
Karalábé (2 fajta)	39 m ²
Retek (4 fajta)	19,5 m ²
Kelkáposzta (1 fajta)	19,5 m ²
Zeller (1 fajta)	19,5 m ²
Sárgarépa (1 fajta)	10 m ²
Petrezselyem (1 fajta)	10 m ²
Összesen:	292,5 m ²

2. táblázat: A második szakaszban természetstechnológiák szabadföldi kultúrák

Növény	Nettó felület
fejeskáposzta (1 fajta)	58 m ²
Kelkáposzta (1 fajta)	59 m ²
Karfiol (1 fajta)	20 m ²
paprika (2 fajta)	68 m ²
paradicsom (2 fajta)	48 m ²
Zeller (1 fajta)	19,5 m ²
Sárgarépa (1 fajta)	10 m ²
Petrezselyem (1 fajta)	10 m ²
Összesen:	292,5 m ²

3.2. Az agrárökonómiai számítások módszere

A ráfordítások és a költségek a műveleti kalkulációra épülnek. A műveleti kalkuláció tartalmazza a természetes ráfordításokat (élőmunka-szükséglet, anyag felhasználás), valamint az ezek pénzben kifejezett értékét (anyagköltség, munkabér, közteher). A modellben a gazdálkodó munkabére az értékesítés után, bruttó jövedelem formájában keletkezik.

A pontos számítás érdekében külön-külön meg kellett határozni a magból vetett- és a palántával előállított növények területét és mennyiségét. Ez a kezelendő területek különböző idősükségletét és az eltérő szaporítási módhoz kapcsolódó anyagfelhasználást eredményezte.

Az anyagok ára minden esetben tartalmazza az Áfát, mivel a modellben a gazdálkodók nem lesznek Áfa körösök.

Az anyagok számításánál több olyan tényezőt nem vettünk számításba, amely akár részét képezheti a természetnek (pl. szerszámok, eszközök, stb.), azonban ezek egy megfelelő területtel rendelkező magánszemélynél mindennapi használatban vannak.

Ebben a kalkulációban a palántanevelési költséget beépítettük, de azt olyan egységáron, amelyen a gazdálkodó a palántákat készen megvásárolhatja, e költség ezért nem torzít.

A természetstechnológia végén lehet majd a műveleti költségekből meghatározni az egyes költségnemeket (anyag, munkabér, stb.) és az értékesítés után a bevételeket.

4. EREDMÉNYEK

A szabadföldi kultúrák ökonómiai értékelését a 3.-4. táblázatok foglalják össze.

3. táblázat: A szabadföldi zöldségnövények árbevételének, költségeinek alakulása

Növény	Termés mennyiség (kg)	Árbevétel (Ft)	Költség (Ft)	Jövedelem (Ft)
Korai kelkáposzta	78	20377,5	17182	3195,5
Kései kelkáposzta	156	47385	34852	12533
Fejeskáposzta	390	64057,5	56714	7343,5
Saláta	320	86850	54544	32306
Paradicsom	377	95411,2	64739	30672,2
Fehérpaprika	351	96886,5	86797	10089,5
Karfiol	57	14620,5	10648,5	3972
Retek	40	7020	6033,4	986,6
Zöldborsó	195	84942	74482	10460
Zöldbab	117	54545,4	42529	12016,4
Sárgarépa	292,5	34433,1	19498	14935,1
Petrezselyem	156	62309,5	15716	46593,5
Zeller	121	30466,8	15202	15264,8
Karalábé	85	48262,5	33648	14614,5
Összesen:	2735,5	747567,5	532584,9	214982,6
Fajlagos érték (1 m ²):		2491,9	1775,3	716,6

A táblázatban eltérő jövelmet biztosító kultúrákat modelleztünk. A legmagasabb jövedelmet önmagában nem egy növény adja, hanem az egymás utáni termesztés optimális kombinációja. A természetnél azonban a terület folyamatos megművelését és a

folyamatos árbevételt is figyelembe kell venni, ezért az élőmunkaszükséglet vizsgálatára mindenképpen figyelemmel kell lenni. Ezt támasztja alá a 4. táblázat, amelyben az élőmunka értéke, az eszközérték is bemutatásra kerül.

4. táblázat: A szabadföldi zöldségnövények árbevételének, költségeinek alakulása

Ssz.	Növény	Élőmunka-szükséglet (óra)	Élőmunka érték (Ft)	Eszközérték (Ft)
1.	Korai kelkáposzta	12,9	6908,0	10274,0
2.	Kései kelkáposzta	25,25	14,303	34837,7
3.	Fejeskáposzta	48,11	27257	29457,0
4.	Saláta	40	22645	31899,0
5.	Paradicsom	42,2	23873	40866,0
6.	Fehérpaprika	48,2	30145	56652,0
7.	Karfiol	48,2	5994	4654,5
8.	Retek	5,5	3146	2887,4
9.	Zöldborsó	69,8	40181	34301,0
10.	Zöldbab	34,6	19618	22911,0
11.	Sárgarépa	15,1	11049	8449,0
12.	Petrezselyem	9,9	7167	8549,0
13.	Zeller	14,4	8155	7047,0
14.	Karalábé	25,8	14612	19036,0
Összesen:		439,96	220764,303	311820,597
	Fajlagos érték (1 m2):	1,5	735,9	1039,4

5. KÖVETKEZTETÉSEK

Vizsgálataink segítségével arra kaphatunk választ, hogy mekkora területen kell gazdálkodni vagy hogy mekkora terménymennyiséget kell elérni a vállalkozó megélhetéséhez. Érdemes a jövedelmet munkaidőre levetíteni, mivel ez megadja az egységnyi munkaidő felhasználásával elérhető profitot. A modell bemutatja az egymás után termesztendő zöldségfajokat, amelyek egész évben munkát és bevételt adnának a termelőjének. Modellünkben azt is bemutatjuk, hogy az adott terület mekkora nettó

jövedelmet eredményez az egyes fajok társítása esetén.

A modell azonban több problémát nem vizsgál, de nem is ez a cél. Nem vizsgálja pl. a likviditás kérdését, vagyis hogy az egyes hónapok jövedelemei hogyan befolyásolják a gazdálkodás fizetőképességét.

A gazdálkodó részére ez a modell egy kerettechnológiát bocsát rendelkezésére. Amennyiben a vállalkozó ezt hajlandó és képes adaptálni, akkor az olyan információkhoz juthat a saját gazdaságáról, amely a hosszútávon a tervezhető megélhetését biztosítja.

6. IRODALOMJEGYZÉK

- [1.] Algeier W. (2013): A kertészet meghatározó szakágazat. Kertészet és szőlészet. No. 62. Vol. pp. 41. 25
- [2.] Czene Zs. – Ritz J. szerk. (2010): Ötletadó megoldások, jó gyakorlatok. Területfejlesztési füzetek. NFM-NGM-VÁTI, Budapest, 192 p.
- [3.] Ferencz Á. (2006): A vidék fejlesztésének munkaszervezési és ökonómiai összefüggései. In.
- [4.] A térségfejlesztés vezetési és szervezési összefüggései, Ünnepi könyv, Szerk: Jávor A.-
- [5.] Berde Cs., Debreceni Egyetem ATC Debrecen, pp. 121-136

- [6.] Ferencz Á. –Marselek S. (2007): Üzemtan in Növénytermesztés és kertészet szervezése és ökonómiája. Zöldségtermesztés. Szerk. Nábrádi A., Debreceni Egyetem, Agrártudományi Centrum. pp. 210-225
- [7.] Ferencz Á. -Nótári M. (2007): Economic evaluation in the programs of rural development in Hungary. Anals of the Faculty of Engineering Hunedora. No.6. Vol 1. pp. 83-87
- [8.] Nábrádi A.-Pupos t.-Takácsné Gy. K (2008): Üzemtan II. Szaktudás Kiadó, Budapest
- [9.] Vlahović, B. (2013): Survey results. Faculty of Agriculture, Novi Sad, kézirat, pp. 1-32